

॥ सप्तमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे सप्तमः प्रश्नः ॥

पाकयज्ञं वा अन्वाहिताग्नेः पशवु उपं तिष्ठन्त इडा खलु वै
पाकयज्ञः सैषाऽन्तरा प्रयाजानूयाजान् यज्मानस्य लोकेऽवंहिता
तामाहियमाणामभि मन्त्रयेत् सुरूपवर्षवर्णं एहीति पशवो वा इडा
पशूनेवोपं ह्वयते यज्ञं वै देवा अदुहन् यज्ञोऽसुराः अदुहत् तेऽसुरा
यज्ञदुग्धाः पराऽभवन् यो वै यज्ञस्य दोहं विद्वान् (१)

यज्ञतेऽप्यन्यं यज्मानं दुहे सा मैं सुत्याऽशीरस्य यज्ञस्य
भूयादित्याहृष वै यज्ञस्य दोहुस्तेनैवैन दुहे प्रत्ता वै गौर्दुहे प्रत्तेडा
यज्मानाय दुह एते वा इडायै स्तना इडोपहृतेति वायुर्वर्थ्सो यर्हि
होतेडामुपहृयेत् तर्हि यज्मानो होतारमीक्षमाणो वायुं मनसा
ध्यायेन् (२)

मात्रे वर्थ्समुपावसृजति सर्वेण वै यज्ञेन देवाः सुवर्गं
लोकमायन् पाकयज्ञेन मनुरश्राम्यथेडा मनुमुपावर्तत तान्देवासुरा
व्यह्वयन्त प्रतीर्चीं देवाः पराचीमसुराः सा देवानुपावर्तत पशवो वै
तद्वानवृणत पशवोऽसुरानजहर्य कामयेतापशुः स्यादिति पराचीं
तस्येडामुपहृयेतापशुरेव भवति यं (३)

कामयेत पशुमान्थस्यादिति प्रतीर्चीं तस्येडामुपहृयेत

पशुमानेव भवति ब्रह्मवादिनो वदन्ति स त्वा इडामुपर्हयेत्
य इडामुपर्हयाऽऽत्मानमिडायामुपर्हयेतेति सा नः प्रिया
सुप्रतूर्तिर्मधोनीत्याहेडामेवोपर्हयाऽऽत्मानमिडायामुपर्हयेते
व्यस्तमिव वा एतद्वज्ञस्य यदिडासामि प्राशजन्ति (४)

सामि मार्जयन्त एतत् प्रति वा असुराणां यज्ञो व्यच्छिद्यत
ब्रह्मणा देवाः समदधुर्बृहस्पतिस्तनुतामिमं न इत्याहु ब्रह्म वै
देवानां बृहस्पतिर्ब्रह्मणैव यज्ञः सन्दधाति विच्छिन्नं यज्ञः समिमं
दधात्वित्याहु सन्तत्यै विश्वे देवा इह मादयन्तामित्याह सन्तत्यैव
यज्ञं देवेभ्योऽनु दिशति यां वै (५)

यज्ञे दक्षिणां ददाति तामस्य पश्वोऽनु सङ्कामन्ति स एष
ईजानोऽपशुर्भवुको यजमानेन खलु वै तत्कार्यमित्याहुर्यथा देवत्रा
दत्तं कुर्वताऽऽत्मन् पशून् रमयेतेति ब्रह्म पिन्वस्वेत्याह यज्ञो वै
ब्रह्मो यज्ञमेव तन्महयत्यथो देवत्रैव दत्तं कुरुत आत्मन् पशून्
रमयते ददतो मे मा क्षायीत्याहाक्षितिमेवोपैति कुर्वतो मे मोप
दसुदित्याह भूमानमेवोपैति॥ (६)

विद्वान्याये च यां प्राशजन्ति यां वै म् एकान्नविश्वातिश्वां॥६॥ [१]

सङ्श्रवा ह सौवर्चनसस्तुमिङ्गमौपौदितिमुवाच यथस्त्रिणा॑
होताऽभूः कामिडामुपर्हथा इति तामुपाहु इति होवाच या प्राणेन
देवान् दाधारं व्यानेन मनुष्यानपानेन पितृनिति छिनन्ति सा न
छिनन्ती (३) इति छिनन्तीति होवाच शरीरं वा अस्यै तदुपर्हथा

इति होवाच गौर्वा (७)

अंस्यै शरीरं गां वाव तौ तत्पर्यवदतां या यज्ञे दीयते सा
 प्राणेन देवान् दांधार् यया मनुष्या जीवन्ति सा व्यानेन मनुष्यान्
 यां पितृभ्यो घन्ति साऽपानेन पितृन् य एवं वेदं पशुमान् भवत्यथ
 वै तामुपाहृ इति होवाच या प्रजाः प्रभवन्तीः प्रत्याभवतीत्यन्तं वा
 अंस्यै त- (८)

दुपाहृथा इति होवाचौषधयो वा अंस्या अन्नमोषधयो वै प्रजाः
 प्रभवन्तीः प्रत्या भवन्ति य एवं वेदान्नादो भवत्यथ वै तामुपाहृ
 इति होवाच या प्रजाः पराभवन्तीरनुगृह्णाति प्रत्याभवन्तीर्गृह्णातीति
 प्रतिष्ठां वा अंस्यै तदुपाहृथा इति होवाचेयं वा अंस्यै प्रतिष्ठे- (९)

यं वै प्रजाः पराभवन्तीरनुगृह्णाति प्रत्याभवन्तीर्गृह्णाति य एवं
 वेदं प्रत्येव तिष्ठत्यथ वै तामुपाहृ इति होवाच यस्यै निक्रमणे
 घृतं प्रजाः सञ्जीवन्तीः पिबन्तीति छिनत्ति सा न छिनत्ती (३)
 इति न छिनत्तीति होवाच प्रतु जनयतीत्येष वा इडामुपाहृथा
 इति होवाच वृष्टिर्वा इडा वृष्ट्यै वै निक्रमणे घृतं प्रजाः सञ्जीवन्तीः
 पिबन्ति य एवं वेदं प्रैव जायतेऽन्नादो भवति॥ (१०)

गौर्वा अंस्यै तत् प्रतिष्ठाऽहृथा इति विश्वतिश्च॥ ४॥ [२]

परोक्षं वा अन्ये देवा इज्यन्ते प्रत्यक्षेमन्ये यद्यजते य एव
 देवाः परोक्षमिज्यन्ते तानेव तद्यजति यदन्वाहार्यमाहरत्येते वै
 देवाः प्रत्यक्षं यद् ब्राह्मणास्तानेव तेन प्रीणात्यथो दक्षिणैवास्यैषा-

इथो युज्ञस्यैव छिद्रमपि दधाति यद्वै युज्ञस्य क्रुं यद्विलिंष्टं
तदन्वाहार्येणा- (११)

न्वाहरति तदन्वाहार्यस्यान्वाहार्यत्वं दैवदूता वा एते यद्विजो
यदन्वाहार्यमाहरति देवदूतानेव प्रीणाति प्रजापतिर्देवेभ्यो युज्ञान्
व्यादिशस्थिरिचानोऽमन्यत् स एतमन्वाहार्यमभक्तमपश्यत्
तमात्मन्नधत् स वा एष प्राजापत्यो यदन्वाहार्यो यस्यैवं
विदुषोऽन्वाहार्य आहियते साक्षादेव प्रजापतिमध्रोत्यपरिमितो
निरुप्योऽपरिमितः प्रजापतिः प्रजापते- (१२)

रास्यै देवा वै यद्यज्ञेऽकुर्वत् तदसुरा अकुर्वत् ते देवा एतं
प्राजापत्यमन्वाहार्यमपश्यन् तमन्वाहरन्त् ततो देवा अभवन्
परासुरा यस्यैवं विदुषोऽन्वाहार्य आहियते भवत्यात्मना परास्य
भ्रातृव्यो भवति युज्ञेन वा इष्टी पक्षेन पूर्ती यस्यैवं विदुषोऽन्वाहार्य
आहियते स त्वेषांपूर्ती प्रजापतेभर्गोऽसी- (१३)

त्याह प्रजापतिमेव भाग्येन् समर्धयुत्यूर्जस्वान्
पयस्वानित्याहोर्जमेवास्मिन् पयो दधाति प्राणापानौ मै
पाहि समानव्यानौ मै पाहीत्याहाऽशिष्मेवैतामा शास्ते-
ऽक्षितोऽस्यक्षित्यै त्वा मा मै क्षेषा अमुत्रामुष्मिल्लोक इत्याह

क्षीयते वा अमुष्मिलोकेऽन्नमितः प्रदानः ह्यमुष्मिलोके प्रजा
उपजीवन्ति यदेवमभिमृशत्यक्षितिमेवैनद्वमयति नास्यामुष्मिलोके-
अन्नं क्षीयते॥ (१४)

अन्वाहार्येण प्रजापतेरसि ह्यमुष्मिलोके पञ्चदश च॥४॥ [३]

बरुहिषोऽहं देवयज्यया॑ प्रजावान् भूयासुमित्याह बरुहिषा॒ वै
प्रजापतिः प्रजा असृजत तेनैव प्रजाः सृजते नराशः संस्याहं
देवयज्यया॑ पशुमान् भूयासुमित्याहु॑ नराशः सैन् वै प्रजापतिः
पशूनसृजत तेनैव पशून्तसृजतेऽन्ने॑ स्विष्टकृतोऽहं देवयज्ययाऽऽ-
युष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयुमित्याहाऽयुरेवाऽऽत्मन्धते॑ प्रति॑ यज्ञेन
तिष्ठति दर्शपूर्णमासयोर्- (१५)

वै देवा उज्जितिमनूदजयन् दर्शपूर्णमासाभ्यामसुरानपा-
नुदन्ताग्नेरुहमुज्जितिमनूज्ञेषुमित्याह दर्शपूर्णमासयोरेव देवतानां
यज्मान् उज्जितिमनूज्ञयति दर्शपूर्णमासाभ्यां भ्रातृव्यानपे॑ नुदते॑
वाजवतीभ्यां व्यूहत्यन्नं वै वाजोऽन्नमेवावरुन्धे द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्यै॑
यो वै यज्ञस्य द्वौ दोहौ विद्वान् यज्ञत उभयतं - (१६)

एव यज्ञं दुहे पुरस्ताच्चोपरिष्टाच्छैष वा अन्यो यज्ञस्य दोहु॑
इडायामन्यो यरहि॑ होता॑ यज्मानस्य नाम॑ गृह्णीयात् तरहि॑
ब्रूयादेमा अग्मन्नाशिषो॑ दोहकामा इति॑ सङ्स्तुता॑ एव देवता॑
दुहेऽथो॑ उभयतं एव यज्ञं दुहे॑ पुरस्ताच्चोपरिष्टाच्च॑ रोहितेन

त्वाऽग्निर्देवतां गमयत्वित्याहैते वै देवाश्चा - (१७)

यजंमानः प्रस्तरो यदेतैः प्रस्तरं प्रहरति देवाश्चैरेव यजंमानः सुवर्गं लोकं गंमयति वित्तै मुश्चामि रशना वि रुशमीनित्याहैष वा अग्नेर्विमोक्स्तेनैवैनुं वि मुश्चति विष्णोः शंयोरुहं देवयुज्ययां यज्ञेन प्रतिष्ठां गंमेयमित्याहं यज्ञो वै विष्णुर्यज्ञं एवान्तुतः प्रति तिष्ठति सोमस्याहं देवयुज्ययां सुरेता - (१८)

रेतो धिषीयेत्याहु सोमो वै रेतोधास्तेनैव रेतं आत्मन्धत्ते त्वष्टुरुहं देवयुज्ययां पशुनाः रूपं पुषेयुमित्याहु त्वष्टा वै पशुनां मिथुनानाः रूपकृतेनैव पशुनाः रूपमात्मन्धत्ते देवानां पर्वीराग्निर्गृहपतिर्यजस्य मिथुनं तयोरुहं देवयुज्ययां मिथुनेन प्रभूयासुमित्याहैतस्माद्वै मिथुनात्प्रजापतिर्मिथुनेन (१९)

प्राजायत तस्मादेव यजंमानो मिथुनेन प्र जायते वेदोऽसि वित्तिरसि विदेयेत्याहु वेदेन वै देवा असुराणां वित्तं वेद्यमविन्दन्त तद्वेदस्य वेदत्वं यद्युद्भातृव्यस्याभिध्यायेत् तस्य नामं गृह्णीयात् तदेवास्य सर्वं वृक्षं घृतवन्तं कुलायिनः रायस्पोषः सहस्रिणं वेदो ददातु वजिनमित्याहु प्र सुहस्रं पशुनांप्रोत्यास्य प्रजायां वाजी जायते य एवं वेदं॥ (२०)

दुरुशपूर्णमासयोरुभ्यतो देवाश्चाः सुरेताः प्रजापतिर्मिथुनेनाऽप्रोत्यष्टौ च॥६॥

ध्रुवां वै रिच्यमानां यज्ञोऽनु रिच्यते यज्ञं यजंमानो यजंमानं

[४]

प्रजा ध्रुवामाप्यायमानां यज्ञोऽन्वा प्यायते यज्ञं यजमानो
यजमानं प्रजा आ प्यायतां ध्रुवा घृतेनेत्याह ध्रुवामेवाऽप्याययति
तामाप्यायमानां यज्ञोऽन्वा प्यायते यज्ञं यजमानो यजमानं
प्रजाः प्रजापतेर्विभान्नाम् लोकस्तस्मिंशु स्त्वा दधामि सुह
यजमानेन- (२१)

त्याहायं वै प्रजापतेर्विभान्नाम् लोकस्तस्मिंश्चैवैनं दधाति
सुह यजमानेन रिच्यते इव वा एतद्यजते यद्यजमानभागं
प्राशनात्यात्मानमेव प्रीणात्येतावान् वै यज्ञो यावान् यजमानभागो
यज्ञो यजमानो यद्यजमानभागं प्राशनाति यज्ञ एव यज्ञं
प्रतिष्ठापयत्येतद्वै सूयवंसु ऽसोदकं यद्वाहिश्चाऽपेष्टैतद् (२२)

यजमानस्याऽयतनं यद्वेदिर्यत् पूर्णपात्रमन्तर्वेदि निनयति
स्व एवाऽयतने सूयवंसु ऽसोदकं कुरुते सदसि सन्मेभूया
इत्याहाऽपो वै यज्ञ आपोऽमृतं यज्ञमेवामृतमात्मन्यते सर्वाणि
वै भूतानि ब्रूतमुपयन्तमनूपं यन्ति प्राच्यां दिशि देवा क्रृत्विजो
मार्जयन्तामित्याहैष वै दर्शपूर्णमासयोरवभूथो (२३)

यान्येवैनं भूतानि ब्रूतमुपयन्तमनूपयन्ति तैरेव सुहावंभृथमवैति
विष्णुमुखा वै देवाश्छन्दोभिरिमाँल्लोकाननपज्ञयमभ्यजयन्
यद्विष्णुक्रमान्क्रमते विष्णुरेव भूत्वा यजमानश्छन्दोभिरिमाँल्लोका-
ननपज्ञयमभि जयति विष्णोः क्रमोऽस्यभिमातिहेत्याह गायत्री

वै पृथिवी त्रैष्टुभूमन्तरिक्षं जागती द्यौरानुष्टुभीर्दिशुश्छन्दो-
भिरेवेमाल्लोकान् यथापूर्वमभि जयति॥ (२४)

इत्येतदवधुथो दिशः सुत च॥४॥ [५]

अगन्म् सुवः सुवरगन्मेत्याह सुवर्गमेव लोकमेति सन्दशस्ते
मा छिथिस् यत्ते तपस्तस्मै ते मा वृक्षीत्याह यथायजुरेवेतथसुभूरसि
श्रेष्ठो रश्मीनामायुर्धा अस्यायुर्मे धेहीत्याहाऽशिष्मेवैतामा शास्ते
प्र वा एषोऽस्माल्लोकाच्यवते यो (२५)

विष्णुक्रमान्कमते सुवर्गाय हि लोकाय विष्णुक्रमः कम्यन्ते
ब्रह्मवादिनो वदन्ति स त्वै विष्णुक्रमान्कमेत य इमाल्लोकान्
भ्रातृव्यस्य संविद्यु पुनरिमं लोकं प्रत्यवरोहेदित्येष वा अस्य
लोकस्य प्रत्यवरोहो यदाहेदमहममुं भ्रातृव्यमाभ्यो दिग्भ्योऽस्यै
दिव इतीमानेव लोकान्नातृव्यस्य संविद्यु पुनरिमं लोकं
प्रत्यवरोहति सं (२६)

ज्योतिषाऽभूवमित्याहास्मिन्नेव लोके प्रति तिष्ठत्येन्द्रीमा-
वृत्तमन्वावर्त इत्याहासौ वा आदित्य इन्द्रस्तस्यैवाऽवृत्तमनु-
पर्यावर्तते दक्षिणा पर्यावर्तते स्वमेव वीर्यमनुं पर्यावर्तते
तस्माद्दक्षिणोऽर्ध आत्मनो वीर्यावत्तरोऽथो आदित्यस्यैवाऽवृत्तमनु-
पर्यावर्तते समुहं प्रजया सं मया प्रजेत्याहाऽशिष- (२७)

मेवैतामा शास्ते समिद्धो अग्ने मे दीदिहि समेष्ठा ते

अग्ने दीद्यासमित्याह यथायुजुरेवैतद्वसुमान् यज्ञो वर्सीयान्
 भूयासमित्याहाऽशिष्मेवैतामा शास्ते बुहु वै गारहंपत्यस्यान्ते
 मिश्रमिंव चर्यत आग्निपावमानीभ्यां गारहंपत्यमुपं तिष्ठते
 पुनात्येवाग्निं पुनीत आत्मानुं द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्या अग्ने गृहपतु
 इत्याह (२८)

यथायुजुरेवैतच्छ्रुतः हिमा इत्याह श्रुतं त्वा हेमन्तानिन्धिष्येति
 वावैतदाहं पुत्रस्य नामं गृह्णात्यन्नादमेवैनं करोति तामाशिष्मा
 शास्ते तन्तवे ज्योतिष्मतीमिति ब्रूयाद्यस्यं पुत्रोऽजातः स्यात्
 तैजस्व्येवास्यं ब्रह्मवर्चसी पुत्रो जायते तामाशिष्मा शास्तेऽमुष्मै
 ज्योतिष्मतीमिति ब्रूयाद्यस्यं पुत्रो (२९)

जातः स्यात् तेजं एवास्मिन् ब्रह्मवर्चसं देधाति यो वै यज्ञं
 प्रयुज्य न विमुश्चत्यप्रतिष्ठानो वै स भवति कस्त्वा युनक्ति स
 त्वा वि मुश्चत्वित्याह प्रजापतिर्वै कः प्रजापतिनैवैनं युनक्ति प्रजा-
 पतिना वि मुश्चति प्रतिष्ठित्या ईश्वरं वै ब्रूतमविसृष्टं प्रदहोऽग्ने
 ब्रतपते ब्रूतमंचारिषुमित्याह ब्रूतमेव (३०)

वि सृजते शान्त्या अप्रदाहाय पराङ् वाव यज्ञ एति न नि
 वर्तते पुनर्यो वै यज्ञस्यं पुनरालम्भं विद्वान् यजते तमभि नि वर्तते
 यज्ञो बभूव स आ बभूवेत्याहैष वै यज्ञस्यं पुनरालम्भस्तेनैवैनं
 पुनरालम्भतेऽनवरुद्धा वा एतस्यं विराङ्ग्य आहिताग्निः सन्नसंभः
 पशवः खलु वै ब्राह्मणस्यं सभेष्वा प्राङ्गुत्क्रम्य ब्रूयाद्गोमा अग्ने-

उविंमाऽ अश्वी युज्ञ इत्यवं सुभाऽ रुन्धे प्र सुहस्रं पुशूना प्रोत्यास्य
प्रजायाँ वाजी जायते॥ (३१)

यः स माशिषं गृहपतु इत्याहु यस्य पुत्रो ब्रतमेव खलु वै चर्तुर्विंशतिश्च॥७॥ — [६]

देवं सवितुः प्रसुंव युज्ञं प्रसुंव युज्ञपतिं भगाय दिव्यो गन्धर्वः।
केतपूः केतं नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचमूद्य स्वदाति नः॥ इन्द्रस्य
वज्रोऽसि वात्रमूस्त्वयाऽयं वृत्रं वध्यात्॥ वाजस्य नु प्रसुवे मातरं
मुहीमदितिं नाम् वचसा करामहे। यस्यामिदं विश्वं भुवनमाविवेश
तस्याँ नो देवः सविता धर्मं साविषत्॥ अ- (३२)

फस्वन्तरमृतमप्सु भेषजमपामुत प्रशस्तिष्वश्वा भवथ
वाजिनः॥ वायुर्वा त्वा मनुर्वा त्वा गन्धर्वाः सप्तविंशतिः। ते
अग्रे अश्वमायुञ्जन्ते अस्मिञ्जवमादधुः॥ अपाँ नपादाशुहेमन् य
ऊर्मिः कुकुञ्जान् प्रतीर्तिर्वाजसातमस्तेनायं वाजः सेत्॥ विष्णोः
क्रमोऽसि विष्णोः क्रान्तमसि विष्णोर्विक्रान्तमस्यङ्कौ न्यङ्कावभितो
रथं यौ ध्वान्तं वाताग्रमनु सञ्चरन्तौ दूरेहेतिरिन्द्रियावान्पतुत्री ते
नोऽग्रयः परंयः पारयन्तु॥ (३३)

अप्सु न्यङ्कौ पश्चदश च॥२॥ — [७]

देवस्याहः सवितुः प्रसुवे बृहस्पतिं ना वाजजिता वाजं जेषं
देवस्याहः सवितुः प्रसुवे बृहस्पतिं ना वाजजिता वर्षिष्ठं नाकं
रुहेयमिन्द्राय वाचं वदतेन्द्रं वाजं जापयतेन्द्रो वाजमजयित्।

अश्वांजनि वाजिनि वाजेषु वाजिनीवत्यश्वान्श्समथसुं वाजय॥
अर्वाऽसि सप्तिरसि वाज्यसि वाजिनो वाजं धावत मरुतां प्रसुवे
जंयत् वि योजना मिमीध्वमध्वनः स्कभ्रीत् (३४)

काष्ठां गच्छत् वाजेवाजेऽवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता
ऋतज्ञाः॥ अस्य मध्वः पिबत मादयध्वं तृप्ता यांत पृथिभिर्देव्यानैः॥
ते नो अर्वन्तो हवनश्रुतो हवं विश्वै शृण्वन्तु वाजिनः॥ मित्रद्रवः
सहस्रसा मेधसांता सनिष्ववतः। महो ये रत्नं समिथेषु जप्त्रिरेशं नो
भवन्तु वाजिनो हवेषु॥ देवतांता मित्रद्रवः स्वर्काः। जम्भयन्तोऽहिं
वृक्तं रक्षाऽसि सनैम्यस्मद्युयवन्न- (३५)

र्मीवाः॥ एष स्य वाजी क्षिपणि तुरण्यति ग्रीवायां
बद्धो अपिकृक्ष आसनि। क्रतुं दधिक्रा अनुं सुन्तर्वैत्वत्
पृथामङ्गाऽस्यन्वापनीफणत्॥ उत स्मास्य द्रवतस्तुरण्युतः पर्ण न
वेरनुं वाति प्रगर्धिनः। श्येनस्यैव ध्रजतो अङ्गसं परिं दधिक्रावणः
सुहोर्जा तरित्रतः॥ आ मा वाजस्य प्रसुवो जंगम्यादा द्यावांपृथिवी
विश्वशम्भू। आ मा गन्तां पितरां (३६)

मातरा चाऽमा सोमो अमृतत्वाय गम्यात्॥ वाजिनो
वाजजितो वाजं सरिष्यन्तो वाजं जेष्यन्तो बृहस्पतैर्भागमवं
जिघ्रत् वाजिनो वाजजितो वाजं ससृवाऽसो वाजं जिग्निवाऽसो
बृहस्पतैर्भागे नि मृद्वमियं वः सा सत्या सन्धाऽभूद्यामिन्द्रेण

समधंध्वमर्जीजिपत वनस्पतय इन्द्रं वाऽन् विमुच्यध्वम्॥ (३७)

स्कृन्नीत् युयवन्मितरा द्विचत्वारि॑ शब्दः॥४॥ [८]

क्षत्रस्योल्बमसि क्षत्रस्य योनिरसि जाय एहि सुवो
रोहाव् रोहाव् हि सुवर्हं नावुभयोः सुवौ रोक्ष्यामि वाजश्च
प्रसुवश्चापि जश्च क्रतुश्च सुवश्च मूर्धा च व्यश्चिन्यश्च ५५-
न्त्यायनश्चान्त्यश्च भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश्च। आयुर्यज्ञेन कल्पतां
प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो - (३८)

यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पताऽऽ॒
श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा
यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पताऽऽ॒ सुवर्देवा॑ अंगन्मामृता॑
अभूम प्रजापते: प्रजा अभूम समहं प्रजया॑ सं मया॑ प्रजा समहः॑
रायस्पोषेण सं मया॑ रायस्पोषोऽन्नाय॑ त्वाऽन्नाद्याय॑ त्वा॑ वाजाय॑
त्वा॑ वाजित्यायै॑ त्वाऽमृतमसि॑ पुष्टिरसि॑ प्रजननमसि॑॥ (३१)

अपानो वाजाय नवं च॥२॥

वाजस्येमं प्रसवः सुषुवे अग्रे सोमः राजान्मोषधीष्वप्सु।
ता अस्मभ्यं मधुमतीर्भवन्तु वृयः गुष्टे जाग्रियाम् पुरोहिताः॥
वाजस्येदं प्रसव आ बभूवेमा च विश्वा भुवनानि सर्वतः। स
विराजं पर्येति प्रजानन् प्रजां पुष्टि वर्धयेमानो अस्मे॥ वाजस्येमां
प्रसवः शिश्रिये दिवमिमा च विश्वा भुवनानि सम्राट्। अदिथ्सन्तं
दापयतु प्रजानन् रथ्यि (४०)

चं नः सर्ववीरां नि यच्छतु॥ अग्ने अच्छां वदेह नः प्रति नः
सुमना॑ भव। प्रणो॑ यच्छ भुवस्पते धनु॑दा असि नु॑स्त्वम्॥ प्रणो॑
यच्छत्वर्यु॑मा प्रभगः प्रबृहु॑स्पतिः। प्रदेवाः प्रोत सूनृता॑ प्रवाग्देवी
ददातु नः॥ अर्यु॑मणं बृहु॑स्पतिमिन्द्रं दानाय चोदय। वाचु॑ विष्णु॑
सरस्वती॑ सवितारं (४१)

च वाजिनम्॥ सोमु॑ राजानु॑ वरुणमु॑ग्निमन्वारभामहे।
आदित्यान् विष्णु॑ सूर्यं ब्रह्माणं च बृहु॑स्पतिम्॥ देवस्य त्वा
सवितुः प्रसुवेऽश्विनोर्बहुभ्या॑ पूष्णो हस्ताभ्यां॑ सरस्वत्यै वाचो
यन्तुर्यत्रेणाग्नेस्त्वा साम्राज्येनाभिषिश्वामीन्द्रस्य बृहु॑स्पतेस्त्वा॑
साम्राज्येनाभिषिश्वामि॥ (४२)

रुयिः सवितारु॑ षट्ट्रिं॑शत्रा॑॥३॥ [१०]

अग्निरेकाक्षरेण वाचमुदजयदश्विनौ द्वाक्षरेण प्राणापानावुद-
जयतां विष्णुरूप्यक्षरेण त्रौलोकानुदजयुथ्सोमश्वतुरक्षरेण चतुष्पदः
पशूनुदजयत् पूषा पश्चाक्षरेण पङ्किमुदजयद्वाता षडक्षरेण
षहृतूनुदजयन्मरुतः सप्ताक्षरेण सप्तपदां॑ शक्तरीमुदजयन्
बृहु॑स्पतिरैष्टाक्षरेण गायत्रीमुदजयन्मित्रो नवाक्षरेण त्रिवृत्तु॑
स्तोममुदजय- (४३)

द्वरुणो दशाक्षरेण विराजमुदजयुदिन्द्र एकादशाक्षरेण
त्रिष्टुभुमुदजयुद् विश्वे देवा द्वादशाक्षरेण जगतीमुदजयन्

वसंवस्त्रयोदशाक्षरेण त्रयोदशः स्तोमुद्जयन् रुद्राश्चतुर्दशाक्षरेण
चतुर्दशः स्तोमुद्जयन्नादित्याः पञ्चदशाक्षरेण पञ्चदशः
स्तोमुद्जयन्नादित्याः पञ्चदशाक्षरेण पञ्चदशः स्तोमुद्जयत्
प्रजापतिः सप्तदशाक्षरेण सप्तदशः स्तोमुद्जयत्॥ (४४)

अ॒ज्॒यत् पद्म॑त्वारि॒शच्च॥ २॥ [११]

उपयामगृहीतोऽसि नृषदं त्वा द्रुषदं भुवनुसदुमिन्द्रायु जुष्टं
गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वोपयामगृहीतोऽस्यफसुषदं त्वा घृतुसदं
व्योमुसदुमिन्द्राय जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वोपयामगृहीतो-
ऽसि पृथिविषदं त्वाऽन्तरिक्षसदं नाकुसदुमिन्द्रायु जुष्टं गृह्णाम्येष
ते योनिरिन्द्राय त्वा॥ ये ग्रहाः पञ्चजनीना येषां तिस्रः परमुजाः।
दैव्यः कोशः॥ (४५)

समुज्जितः। तेषां विशिंप्रियाणामिषमूर्जः समग्रभीमेष ते
योनिरिन्द्राय त्वा॥ अपां रसमुद्वयसः सूर्यरश्मिः समाभृतम्।
अपां रसस्य यो रसस्तं वौ गृह्णाम्युत्तममेष ते योनिरिन्द्राय
त्वा॥ अया विष्ठा जनयन्कर्वराणि स हि घृणिरुर्वराय गातुः।
स प्रत्युदैद्धुरुणो मध्वो अग्रः स्वायां यत्तनुवां तनूमैरयत।
उपयामगृहीतोऽसि प्रजापतये त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिः
प्रजापतये त्वा॥ (४६)

कोशस्तनुवां त्रयोदश च॥ २॥ [१२]

अन्वहु मासा अन्विद्वन् न्यन्वोषधीरनु पर्वतासः। अन्विन्द्रः
रोदंसी वावशाने अन्वापो अजिहतु जायंमानम्॥ अनु ते दायि मह
इन्द्रियाय सुत्रा ते विश्वमनु वृत्रहत्यै॥ अनु क्षत्रमनु सहौ यजुत्रेन्द्र
देवेभिरनु ते नृष्ट्यै॥ इन्द्राणीमासु नारिषु सुपत्नीमुहमंश्रवम्। न
ह्यस्या अपरं चन जुरसा (४७)

मरते पतिः॥ नाहमिन्द्राणि रारण सख्युर्वृषाकपेरक्रृते।
यस्येदमप्य हुविः प्रियं देवेषु गच्छति॥ यो जात एव प्रथमो
मनस्वान् देवो देवान्क्रतुना पर्यभूषत्। यस्य शुष्माद्रोदंसी
अन्यसेतां नृमणस्य महा स जनासु इन्द्रः॥ आ ते मह इन्द्रोत्युग्र
समन्यवो यथस्मरन्त सेनाः। पताति दिद्युत्र्यस्य बाहुवोर्मा
ते (४८)

मनो विष्वदियुग्विचारीत्॥ मा नो मर्धीरा भरा दद्धि तन्नः प्र
दाशुषे दातवे भूरि यत् तैः। नव्ये देष्णे शस्ते अस्मिन् तं उक्थे
प्र ब्रवाम वयमिन्द्र स्तुवन्तः॥ आ तू भर माकिरेतत् परिष्ठाद्विज्ञा
हि त्वा वसुपतिं वसूनाम्। इन्द्र यत् ते माहिनं दत्रमस्त्यस्मभ्यं
तद्वर्यश्च (४९)

प्र यन्धि॥ प्रदातारं हवामह इन्द्रमा हुविषा वयम्। उभा
हि हस्ता वसुना पृणस्वाऽप्र यच्छु दक्षिणादोत सव्यात्॥ प्रदाता
वज्री वृषभस्तुरापाद्वृष्मी राजा वृत्रहा सोमपावौ। अस्मिन् यज्ञे
बुरहिष्या निषद्याथा भव यजमानाय शं योः॥ इन्द्रः सुत्रामा स्ववा-

अवोभिः सुमृडीको भंवतु विश्ववेदाः। बाधतां द्वेषो अभयं कृणोतु
सुवीर्यस्यु (५०)

पतयः स्याम॥ तस्य वयः सुमृतौ यज्ञियस्यापि भद्रे सौमनसे
स्याम। स सुत्रामा स्ववाऽ इन्द्रौ अस्मे आराच्छिद्वेषः सनुतर्युयोतु॥
रेवतीर्नः सधमाद् इन्द्रै सन्तु तुविवाजाः। क्षुमन्तो याभिर्मदेम॥
प्रो ष्वस्मै पुरोरथमिन्द्राय शूषमर्चत। अभीके चिदु लोककृथसुङ्गे
समथ्सु वृत्रहा। अस्माकं बोधि चोदिता नभन्तामन्यकेषांम्। ज्याका
अधि धन्वसु॥ (५१)

जुरसा मा ते हर्यश्च सुवीर्यस्याध्येकं च॥५॥——————[१३]

पाकयज्ञः सग् श्रवाः पुरोक्ष बहिषोहं ध्रुवामग्नेत्याहुं देवं सवितर्देवस्याहं क्षत्रस्योल्बं
वाजस्येमग्निरेकाक्षरेणोऽपयाम गृहीतोऽस्यन्वहु मासाभ्योदशा॥३॥
पाकयज्ञं पुरोक्षं ध्रुवां वि सृजते च नः सर्वबीरां पतयः स्यामैकपश्चाशत॥५१॥
पाकयज्ञं धन्वसु॥

हरिः ॐ॥

॥कृष्ण-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां प्रथमकाण्डे सप्तमः प्रश्नः
समाप्तः॥१-७॥

Downloaded from

 <http://stotrasamhita.github.io> | StotraSamhita | Credits